

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Α. Τον Ιούλιο του 1914, στο πλαίσιο της περίθαλψης των προσφύγων από τα ρεύματα του 1914 -1921, ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη Οργανισμός, με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν συσσίτιο, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο.

Β. Το Νοέμβριο του 1919 υπογράφηκε η συνθήκη του Νεϊγύ, που προέβλεπε την παραχώρηση της Δυτικής Θράκης από τη Βουλγαρία στην Ελλάδα. Στη συνθήκη ήταν συνημμένο το «Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας». Με βάση αυτό, αναχώρησαν από την Ελλάδα περίπου 50.000 Βούλγαροι και από τη Βουλγαρία περίπου 30.000 Έλληνες (περίπου 20.000 ακόμη Έλληνες είχαν μεταναστεύσει πριν από την υπογραφή της συνθήκης).

Γ Τον Ιούλιο του 1920 (/Αύγουστος 1920) υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών, που μεταξύ άλλων, όριζε ότι η περιοχή της Σμύρνης Θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση και κατοχή για πέντε χρόνια. Ύστερα από την περίοδο αυτή Θα μπορούσαν οι κάτοικοι με δημοψήφισμα να αποφασίσουν την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα Η Συνθήκη των Σεβρών αποτέλεσε τη μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας και δικαίωσε την τολμηρή πολιτική του Βενιζέλου. Η μικρή Ελλάδα των παραμονών των Βαλκανικών πολέμων γίνεται με την υπογραφή της Συνθήκης «η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε Θαλασσών». Το όραμα της Μεγάλης Ιδέας φαίνεται να γίνεται απτή πραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

σελ.50 η τελευταία παράγραφος: «Το Νοέμβριο του 1920 ... βαρύτατες συνέπειές της».

ΘΕΜΑ Β2

α. σελ.46 η πρώτη παράγραφος: «Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος ... με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο»

β. σελ.46 η τελευταία παράγραφος: «Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ... σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος»

ΘΕΜΑ Γ

Γ1 α. Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθόδοξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας, με κριτήριο, όπως επισημαίνει ο Βερέμης στο παράθεμα Α, τον θρησκευτικό παράγοντα, που υποχρέωσε 1.300.000 χριστιανούς ορθόδοξους και 585.000 μουσουλμάνους να μεταναστεύσουν χωρίς να το επιθυμούν. Αυτή θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης. Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής:

- θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο,
- είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους,
- είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας,
- θα διευκολύνονταν στη μετακίνηση τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής

Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες. Καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενώ οι μέχρι τότε συμφωνίες προέβλεπαν εθελοντική μετανάστευση κατοίκων κάποιων επίμαχων περιοχών.

β. Η πραγματικότητα όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπεία να συμφωνήσει, γεγονός που επιβεβαιώνεται τόσο από το κείμενο Β, όσο και από το περιεχόμενο της επιστολής του Βενιζέλου προς τον επίτροπο της Κοινωνίας των Εθνών. Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας, που, όπως τονίζουν οι ιστορικές πηγές Α, Β Και Γ, ήταν η κύρια επιδίωξη του Ελευθερίου Βενιζέλου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το κείμενο β, ήδη από το 1914 πρόθεση του Βενιζέλου ήταν εθελοντική ανταλλαγή των πληθυσμών, με σκοπό να αποτρέψει την εξόντωση των Ελλήνων της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Πρόσθετα, σύμφωνα με την μεταγενέστερη παραδοχή του (1929) σε μία επιτροπή προσφύγων, επιδίωξή του ήταν η απέλαση των μουσουλμάνων από την Ελλάδα. Τέλος, άλλος ένας λόγος αποδοχής της Σύμβασης ήταν η απρόσκοπτη ενασχόληση με

την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Σύμφωνα ήταν και η Κοινωνία των Εθνών. Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ότι το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάστηκαν στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Σελ. σχολ. Βιβλ. 42: «Στον ελληνικό χώρο, το πρόβλημα της έγγειας ιδιοκτησίας δεν γνώρισε τις εντάσεις που παρατηρήθηκαν σε άλλα ευρωπαϊκά ή βαλκανικά κράτη ... Αργότερα όμως η διεύρυνση του ελληνικού κράτους με τα Επτάνησα (1864), την Άρτα και τη Θεσσαλία (1881) έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της μεγάλης ιδιοκτησίας». Από τότε έως το 1895 προέκυψε στην ελληνική κοινωνία το ζήτημα της μεγάλης γαιοκτησίας με επίκεντρο τις συγκεκριμένες νεοαποκτηθείσες περιοχές. Προηγούμενος, όπως αναφέρει ο Βεργόπουλος, το ελληνικό κράτος με τη σταδιακή διανομή των εθνικών γαιών, είχε εναντιωθεί σε κάθε απόπειρα για δημιουργία μεγάλης γαιοκτησίας. Όλες οι προσπάθειες των ελληνικών κυβερνήσεων κατέτειναν στη δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών οικογενειακού χαρακτήρα για να αποτραπεί η δημιουργία κολίγων. Όμως, «τα "τσιφλίκια" της Θεσσαλίας ... και τεχνητές ελλείψεις» (σελ. σχολ. Βιβλ. 42-43).

β. Ο Τρικούπης, μεταξύ άλλων, στο πρόγραμμά του «υποστήριζε την ενίσχυση της γεωργίας. Στα εδάφη της Θεσσαλίας λοιπόν, στα οποία κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία, οι τρικουπικοί υποστήριζαν τους μεγαλογαιοκτήμονες» (σελ. σχολ. Βιβλ. 81). Σύμφωνα μάλιστα με τον Βεργόπουλο, ο Μεσολογγίτης πολιτικός τασσόταν αναφανδόν υπέρ της μεγάλης γαιοκτησίας και αυτό διότι οι νέοι δικαιούχοι θα ήταν οι πλούσιοι Έλληνες της διασποράς και όχι οι παραδοσιακοί εκπρόσωποι της προχοντικής ολιγαρχίας. Έτσι, οι τρικουπικές κυβερνήσεις - θέλοντας να δώσουν κίνητρα στους Έλληνες της διασποράς κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για να δημιουργηθούν μεγάλα τσιφλίκια στο θεσσαλικό κάμπο εξαντλώντας κάθε δυνατότητα είτε από νομικής και δικαστικής απόψεως είτε από οικονομικής πολιτικής. Και μόνο το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι ήταν επιχειρηματίες της διασποράς ήταν ικανός λόγος για να υποστηρίξει ο ηγέτης του νεωτερικού κόμματος αυτή τη θέση.

Σελ. σχολ. βιβλ. 81: «Οι δηλιγιαννικοί προσπάθησαν, χωρίς τελικά να το κατορθώσουν, να χορηγήσουν γη στους αγρότες και έλαβαν κάποια μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους...». Τις ουσιαστικά ανεπιτυχείς προσπάθειες του Δηλιγιάννη επισημαίνει και ο Hering: νομοσχέδια για παροχή γης στους αγρότες, δημιουργία ταμείων αγροτικής πίστης ή και οποιαδήποτε ρύθμιση στις ούτως ή άλλως κακές σχέσεις τσιφλικάδων και αγροτών συνάντησαν την ισχυρή αντίδραση τόσο των τσιφλικάδων όσο και του μεγάλου του αντιπάλου, του Τρικούπη. Λίγα χρόνια μετά η «συντηρητική», όπως τη χαρακτηρίζει ο Πετμεζάς, κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη συνέχισε την τρικουπική πολιτική. Προς αυτή την κατεύθυνση άλλωστε λειτούργησε και ο νόμος ΒΧΗ της 9 ης Ιουλίου του 1899 «Περί εξώσεως δυστροπούντων ενοικιαστών». Οι «δυστροπούντες ενοικιαστές» δεν ήταν άλλοι από τους δεινά δοκιμαζόμενους κολίγους και ο συγκεκριμένος νόμος απέβλεπε στην πειθάρχησή τους στις απαιτήσεις

των τσιφλικάδων. Σελ. σχολ. βιβλ. 43: «Οι πρακτικές αυτές δημιούργησαν ... διανέμει σε ακτήμονες». Οι αντιδράσεις των κολίγων και οι κλιμακούμενες κοινωνικές συγκρούσεις δημιούργούσαν ένα ρεύμα υποστηρικτών τους, συνεπώς ο Κερκυραίος πρωθυπουργός ήδη από το 1906 προσπάθησε να διασκεδάσει τις εντυπώσεις: το νομοσχέδιο που κατέθεσε ενώ και πάλι περιόριζε τα δικαιώματα των κολίγων, ουσιαστικά αποτέλεσμά ενός συμβιβασμού, γνώρισε την αντίδραση των τσιφλικάδων και εγκαταλείφθηκε.

**Επιμέλεια
Μ. Μπούρλα**